Ἔτος Κ'. Ἐν Ἀθήναις 7 Ἀπριλίου 1907 Ἀριθμὸς 14

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΣ
ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Ἐκδίδεται κατὰ Σάββατον

ΣΥΝΔΡΟΜΗ 12 ΜΗΝΩΝ
Ἀρχομένη ἀπὸ Ἰης Ἰανουαρίου ἢ Ἰουλίου
Ἐσωτερικοῦ δρ. 6 — Ἐξωτερικ. φρ. χρ. 10

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΓΑΛΑΝΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ «ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΣ»
ΟΔΟΣ ΚΥΔΑΘΗΝΑΙΩΝ ΑΡΙΘ. 18
(Παραπλεύρως δσυν. τμήματος Πλάκας)

ΙΩΣΗΦ ΛΑΠΠΟΝΙ
ΙΑΤΡΟΥ ΤΩΝ ΠΑΠΩΝ ΛΕΟΝΤΟΣ ΙΓ'. ΚΑΙ ΠΙΟΥ Ι'.

Ο ΥΠΝΩΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΣΜΟΣ

(Μετάφρασις ἐκ τῆς πέμπτης ἐκδόσεως)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α'.—Τὸ ζήτημα τοῦ ὑπνωτισμοῦ καὶ τοῦ πνευματισμοῦ εἶνε τόσῳ μᾶλλον ἐνδιαφέρον καθόσον πάντες σχεδὸν σήμερον ὑπό τινα ἀνάγκην καὶ πόθον ἀσχολοῦνται καὶ συζητοῦσι περὶ αὐτῶν.

Πολὺ σπάνιοι ὅμως εἶνε οἱ δυνάμενοι ν' ἀσχολῶνται καὶ νὰ συζητῶσι μετά τινος ἁρμοδιότητος κατόπιν ἐξετάσεως ὡρίμου. Καὶ τοιουτοτρόπως ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι, καὶ ἀνεπτυγμένοι ἀκόμη, οἱ ὁποῖοι ὑπνωτισμὸν καὶ πνευματισμὸν νομίζουσιν ἓν καὶ τὸ αὐτό, ἢ διακρίνουσιν αὐτοὺς διά τινων ἀσημάντων διαφορῶν. Ἄλλοι δὲ συγχέουσι τὰ φαινόμενα τοῦ πνευματισμοῦ πρὸς τὰ ἰδιάζοντα εἰς μόνον τὸν ὑπνωτισμόν. Καὶ ἄλλοι πάλιν ἀποδίδουσιν εἰς τὰ φαινόμενα τοῦ ἑνὸς τὴν φύσιν τῶν φαινομένων τοῦ ἑτέρου.

Τὸ πρᾶγμα εἶνε εὐεξήγητον εἰς τὸν ἀναλογιζόμενον τὸ μέγα πλῆθος τῶν βιολογικῶν γνώσεων, αἵτινες ἀπαραιτήτως ἀπαιτοῦνται, ὅπως ἐκφέρῃ τις κρίσιν ὁπωσδήποτε ἀληθῆ περὶ τινων τῶν φαινομένων τούτων.

Β':—Ἐντεῦθεν προῆλθε τὸ ὅτι πολλοί, οἵτινες παρηκολούθησαν τὴν σειρὰν τῶν ἀνθρωπολογικῶν ὁμιλιῶν μου, πλεῖστοι ἄλλοι διακεκριμένοι ἄνδρες, ἀσχολούμενοι περὶ τὰς ἠθικὰς καὶ κοινωνικὰς ἐπιστήμας, ἐπιμόνως μὲ παρεκάλεσαν καὶ κατ' ἐπανάληψιν νὰ πραγματευθῶ αὐτοτελῶς τὸ πολύπλοκον τοῦτο ζήτημα—μόλις σχιαγραφηθὲν εἰς τὰς ὁμιλίας μου ἐκείνας—κατὰ τρόπον δυνάμενον νὰ παράσχῃ εἰς αὐτοὺς ἐπαρκῆ τινα γνῶσιν διὰ τὰς μᾶλλον συνήθεις ἀνάγκας τῆς πρακτικῆς ζωῆς.

Δὲν εἶνε ζήτημα ὅτι ἐπεθύμουν ν' ἀνταποκριθῶ ἀμέσως εἰς τὰς ζωηρὰς ταύτας παρακλήσεις προερχομένας ἐκ προσώπων, τὰ ὁποῖα μὲ ἠξίωσαν τόσης εὐνοίας. Ἀλλὰ περιστάσεις ἀπρόοπτοι μὲ ἠνάγκασαν ἐπὶ μακρὸν νὰ περιορισθῶ εἰς τὴν ὑπόσχεσιν, ὅτι ἡμέραν τινὰ θὰ προσεπάθουν νὰ ἐκτελέσω πᾶν ὅ,τι ἠξίωσαν παρ' ἐμοῦ.

Γ'.—Ἡ ὑπόσχεσις εἶνε ὀφειλή. Αἱ δὲ ἀναβολαί, καὶ αἱ μᾶλλον δεδικαιολογημένοι, πρέπει νὰ ἔχωσι τέλος τι. Ἤδη λοιπὸν θέλω καταβάλει πάσας τὰς προσπαθείας, μου ὅπως ἐκθέσω ἐν σχέσει πρὸς τὰ εἰρημένα ζητήματα πᾶν ὅ,τι ἠδυνήθην νὰ μάθω ἐν μέρει διὰ τῆς ἰδικῆς μου παρατηρήσεως, καὶ ἐν μέρει διὰ τῆς ἐπιμόνου καὶ λεπτολόγου σπουδῆς τῶν γεγονότων, τὰ ὁποῖα παρετήρησαν, ἐξήλεγξαν καὶ ἐβεβαίωσαν φυσιολόγοι, εἰς οὗς; ἡ ἐπιστήμη ἀναγνωρίζει ἁρμοδιότητα πρώτης τάξεως, καὶ τῶν ὁποίων ἡ εἰλικρίνεια εἶνε ὑπερτέρα πάσης ὑπονοίας. Ἄλλως τε, πᾶν ὅ,τι θέλω εἴπει περὶ τοῦ ὑπνωτισμοῦ κεῖται καθ' ὁλοκληρίαν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν φυσιοπαθολογικῶν ἐπιστημῶν. Ὡς πρὸς τὸν πνευματισμὸν ὁ ἀναγνώστης θὰ κρίνῃ μόνος ἀπὸ τὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα θ' ἀναφέρω, ἂν πρέπει νὰ γείνωσι δεκτὰ ὡς ἀληθῆ, καὶ ἂν δύναται νὰ ἐπιδοκιμασθῇ ἡ ἑρμηνεία, τὴν ὁποίαν θέλω δώσει εἰς αὐτὰ ἐν τῇ κριτικῇ σπουδῇ των.

Δ'.—Ἀλλὰ πρὸς πλήρη διαφώτισιν τοῦ ζητήματος ἐξ ὅλων τῶν ἐπόψεών του καλὸν κρίνω ν' ἀρχίσω διὰ βραχείας ἱστορικῆς ἀφηγήσεως τῶν ἀφορώντων εἰς τὸν ὑπνωτισμὸν ἅμα καὶ τὸν πνευματισμόν. Ἀκολούθως θέλω ἐκθέσει τὰ ἰδιάζοντα εἰς τὸν ὑπνωτισμὸν καὶ τὸν πνευματισμὸν φαινόμενα, μετὰ τῶν ἀποδείξεων, ὅσαι αὐθεντικῶς, κατά τι μέρος τοὐλάχιστον, μαρτυροῦσι τὴν ὅλως πραγματικὴν ὑπόστασιν τῶν φαινομένων τούτων. Ἔπειτα, μετὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἀναλογιῶν καὶ τῶν διαφορῶν τῶν διττῶν τούτων γεγονότων, θὰ ἀναζητήσω τὴν ἐνδοτάτην φύσιν ἑκατέρων, χωρὶς νὰ παραλίπω διόλου τὴν μνείαν τῶν μᾶλλον διαφόρων ἐξηγήσεων περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ προελεύσεώς των.

Ἐν τέλει θὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν εἰς τὰ κοινωνικὰ καὶ ἀτομικὰ ἀποτελέσματα τοῦ ὑπνωτισμοῦ καὶ τοῦ πνευματισμοῦ, ὡς καὶ εἰς τὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα νομίζω ἀπαραίτητα νὰ λάβωσι καὶ διὰ τὰ πρῶτα καὶ διὰ τὰ δεύτερα ἐκεῖνοι, εἰς τοὺς ὁποίους εἶνε ἐμπεπιστευμένη ἡ φροντὶς περὶ τῆς ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς τάξεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΚΙΑΓΡΑΦΙΑ

Α'.—ΤΙΠΩΤΙΣΜΟΣ

1.—Οἱ ἀρχαῖοι ἐγνώριζον, πιθανῶς ἀπὸ τὸ ὄνομα τῆς «μαγείας», τὰ περισσότερα γεγονότα τὰ ἀναγόμενα εἰς τὸν νεώτερον ὑπνωτισμόν.

Ἀναμφισβητήτως τὰ γεγονότα ταῦτα δὲν ἦσαν ἄγνωστα εἰς τοὺς Μήδους, τοὺς Χαλδαίους, τοὺς Βραχμᾶνας τῶν Ἰνδιῶν καὶ τοὺς ἱερεῖς τῆς ἀρχαίας Αἰγύπτου. Πολλαὶ μέθοδοι, τῶν ὁποίων τὴν περιγραφὴν ἀνέγνωσεν ὁ Φ. Λενορμὰν ἐπὶ μνημάτων φερόντων χαρακτῆρας σφηνοειδοῦς γραφῆς· πολλαὶ περιπτώσεις ἀναφερόμεναι ὑπὸ τοῦ Μασπερὼ ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ συγγραφείσῃ *ἀρχαίᾳ ἱστορίᾳ τῶν ἀνατολικῶν λαῶν*· πολλὰ ἀξιοσημείωτα συμβάντα τοῦ βίου τῶν πρώτων ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν· τέλος καὶ αἱ σήμερον ἀκόμη τελούμεναι ἐνέργειαι τῶν Ἰνδῶν βραχμάνων, πιστῶν τηρητῶν τῶν ἱερῶν παραδόσεων τῆς φυλῆς των· πάντα ταῦτα μαρτυροῦσι τὴν μακρὰν ἀρχαιότητα τῶν συναποτελούντων κατὰ τοὺς ἡμετέρους χρόνους τὸν ὑπνωτισμόν. Ἐπίσης αἱ ἀσυνήθεις θεραπεῖαι νευρικῶν νοσημάτων, αἵτινες ἐνηργοῦντο κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Αἰγυπτίων εἰς τὸν ναὸν τὸν ἀφιερωμένον εἰς τὸν Σέραπιν, πρέπει ἀναμφιβόλως νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀποτελέσματα ὑπνωτιστικῶν ὑποβολῶν.

Ἐπὶ παπύρου τινός, γεγραμμένου 3000 ἔτη πρὸ τῆς χριστιανικῆς χρονολογίας εἰς αἰγυπτιακὴν ἱερατικὴν διάλεκτον καὶ μεταφρασθέντος τῷ 1860 ὑπὸ τοῦ Γάλλου αἰγυπτιολόγου Φραγκίσκου Chabas, οἱ τρόποι τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ παρ' ἡμῶν σήμερον καλουμένου ὑπνωτισμοῦ εὑρίσκονται διὰ μακρῶν ἐκτεθειμένοι. Εἰς οὐδεμίαν ὡσαύτως ὑπόκειται ἀμφιβολίαν τὸ ὅτι εἰς τοὺς ἱερεῖς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἦσαν γνωσταὶ καὶ οἰκεῖαι αἱ ἡμέτεραι ὑπνωτιστικαὶ μέθοδοι. Καὶ φαίνεται ἀληθὲς ὅτι εἰς ὑπνωτικὰς περιόδους, αὐτομάτους καὶ ἀσυνειδήτους, ἐνέπιπτον αἱ Σίβυλλαι, περὶ τῶν ὁποίων γινώσκομεν ὅτι προεφήτευον τὸ μέλλον κατειλημμέναι ὑπὸ σπασμῶν. (ἀκολουθεῖ)

ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ
ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΑΝΑΤ. ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΥΠΟ ΙΩΑΝΝΟΥ Ε. ΜΕΣΟΛΩΡΑ

ΤΟΜΟΣ Β'.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Φρονοῦσί τινες ὅτι ἡ Θεολογικὴ ἡμῶν Σχολὴ ἦτο ἄλλοτε ἀκμαιοτέρα, ἐπειδὴ εἶχε νὰ παρουσιάσῃ ἐπιβλητικώτερα ἐπιστημονικὰ ἀναστήματα. Χωρὶς ν' ἀδικήσω ἕνα ἢ δύο τῶν μεταστάντων τῆς Σχολῆς καθηγητῶν, ἰδίᾳ δὲ τὸν ἀείμνηστον Δαμαλᾶν, τοῦ ὁποίου ἡ ἀπὸ τῆς ἕδρας διδασκαλία ἐβάδισε παράλληλος πρὸς ἀξιολογωτάτην συγγραφικὴν ἐργασίαν, δὲν διστάζω νὰ διακηρύξω, ὅτι ἐν τῇ συνόλῳ ἡ Θεολογικὴ τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου Σχολὴ σήμερον μάλιστα διατελεῖ εἰς μεγαλειτέραν ἄνθησιν, τῆς ὁποίας πρόχειρος ἀπόδειξις προβάλλει ὁ φιλοτιμότερος ἐν αὐτῇ ἐπιστημονικὸς ὀργανισμὸς ὁ ἐνδεικνυόμενος διὰ τῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὑπὸ τῶν καθηγητῶν αὐτῆς ἐκδοθέντων θεολογικῶν ἔργων.

Ὁ δεύτερος τόμος τῆς Συμβολικῆς τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ὁ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἰω. Μεσολωρᾶ ἐκδοθείς, πρόκειται ἐν τῶν εὐγλώττων μαρτυρίων τῆς ἀληθείας ταύτης. Ἀναφέρεται εἰς τὰ σπουδαιότατα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ Ἐκκλησίας ζητήματα, ὅσα ἡ Συμβολικὴ θίγει ἀπὸ τῆς οἰκείας εἰς αὐτὴν ἀπόψεως ἤτοι α'.) Εἰς τὸ δογματικόν· β'.) Εἰς τὸ τελετουργικόν· γ'.) εἰς τὰς λοιπὰς τῆς Ἐκκλησίας παραδόσεις· ἄρχεται δὲ δι' ἀξιολογωτάτης εἰσαγωγῆς, ἐν ᾗ ἐκτίθενται τὰ ἀφρῶντα 1) τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν· 2) τὴν ὀρθοδοξίαν· 3) τὴν ἱερὰν Ἀποκάλυψιν· 4) τὴν ἁγίαν Γραφήν· 5) τὴν Θεοπνευστίαν καὶ ἀξιοπιστίαν τῆς ἁγίας Γραφῆς· 6) τὰ κανονικὰ βιβλία τῆς ἁγίας Γραφῆς, ἰδίᾳ δὲ τῆς Π. Διαθήκης· 7) τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν ἔρευναν τῆς ἁγίας Γραφῆς· 8) τὸ κείμενον καὶ τὰς μεταφράσεις τῆς ἁγίας Γραφῆς, τὸ κῦρος καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ κειμένου τῶν Ο'.· 9) τὴν ἱερὰν Παράδοσιν· 10) τὴν χρῆσιν τοῦ ἀνθρωπίνου λόγου ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ καὶ Θεολογίᾳ.

Ἰδοὺ πῶς κρίνει τὸν τόμον τοῦτον ὁ γνωστὸς Ῥῶσσος κ. Σοκολώφ· «Τὸ σύγγραμμα τοῦ καθηγητοῦ Μεσολωρᾶ παρουσιάζει εὐάρεστον φαινόμενον ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Θεολογικῇ φιλολογίᾳ. Ὁ συγγραφεύς, κατέχων τὴν ἕδραν τῆς Συμβολικῆς ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου, ἔδωκεν ἐν τῷ συγγράμματί του κάλλιστον χειραγωγὸν διὰ τοὺς ἀκροατὰς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ὠφέλιμον βιβλίον διὰ τοὺς ἀναγνώστας. Ἐν τῷ συγγράμματι τούτῳ προετέθη ἡ διδασκαλία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῇ δογματικῇ, ἱστορικῇ καὶ πολεμικῇ αὐτῆς ἐκθέσει καὶ ἐν συσχετισμῷ πρὸς τὴν δογματικὴν καθολικὴν καὶ προτεσταντικὴν διδασκαλίαν. Αἱ θεωρίαι τοῦ συγγραφέως εἶνε ὀρθαί, ἡ διδασκαλία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐξετέθη ἐν τῷ οὐσιώδει αὐτῆς περιεχομένῳ ἀκριβῶς, αἱ ἱστορικαὶ παραπομπαὶ ἐπιχύνουσιν ἐπὶ τῶν ζητημάτων διαυγέστατον φῶς, ἡ δὲ πολεμικὴ πρὸς τοὺς καθολικοὺς καὶ προτεστάντας μαρτυρεῖ τὴν ἐνημερότητα τοῦ συγγραφέως εἰς τὴν ἀντίστοιχον ξένην φιλολογίαν. Εἰς ἡμᾶς ἀρέσκει καὶ τὸ ἁπλοῦν καὶ καθαρὸν τῆς ἐκθέσεως τῶν ὑψηλῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν, ἡ ἐπιδεξιότης τοῦ συγγραφέως εἰς τὸ νὰ διαχωρίζῃ τὸ κύριον τοῦ δευτερεύοντος καὶ νὰ συγκεντρώνῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνωστῶν εἰς τὰ οὐσιώδη σημεῖα τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανικοῦ δόγματος. Ἐν γένει τὸ πόνημα τοῦ καθηγητοῦ Μεσολωρᾶ συνιστᾷ τὸν συγγραφέα ὡς ὀρθόδοξον καὶ εὐπαίδευτον θεολόγον, εἰς δὲ τοὺς ἀλλοδαποὺς ἀναγνώστας αὐτοῦ, δεικνύει ὅτι ἡ Θεολογικὴ σχολὴ τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου ἵσταται ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ καθηγητικοῦ σώματός της εἰς τὸ ὕψος τῶν μᾶλλον σοβαρῶν ἐπιστημονικῶν ἀξιώσεων».

Ὁ Σοκολὼφ ἔχει δίκαιον. Ἐγὼ ἰδίᾳ θὰ τονίσω ὅτι τὸ ἔργον τοῦ κ. Μεσολωρᾶ εἶνε συντεθειμένον κατὰ μέθοδον, ἥτις ἀνταποκρίνεται εἰς πλείονας ἀλλὰ συναφεῖς σκοπούς. Πληροῖ ἀνάγκην ἐπιστημονικήν. Ἐντεῦθεν διαπρεπεῖς ξένοι θεολόγοι πολλαχοῦ ἔχουσιν αὐτὸ ὑπ' ὄψινὲν τῇ ἐπιστημονικῇ ἐκθέσει τῶν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας. Εἶνε δὲ καὶ κάλλιστον ἐφόδιον τῶν φοιτητῶν τῆς Θεολογίας· καὶ συγχρόνως δύναται νὰ χρησιμοποιῆται καὶ ὑπ' ἀναγνωστῶν μὴ θεολόγων ἀλλ' ἐπιθυμούντων νὰ μυηθῶσιν εἰς τὰ Συμβολικὰ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας θέματα. Τὸ ἔργον οὕτω ἀνήκει εἰς ἐκείνα, τὰ ὁποῖα γνωρίζουσι νὰ καθιστῶσι τὰ ἐπιστημονικὰ θέματα δημώδη χωρὶς νὰ τὰ ὑποβιβάζωσιν· ἡ δὲ μέθοδος αὕτη, πάντοτε πολλοῦ λόγου ἄξια, μοι φαίνεται συνετωτάτη καὶ ἐπωφελεστάτη ἐν τῇ σημερινῇ μάλιστα ἡμῶν καταστάσει, ὑπὸ τὴν ὁποίαν εὐαριθμότατοι δύνανται νὰ εἶνε ἐξῳκειωμένοι πρὸς ὑπεράγαν αὐστηρὰν καὶ ζηλότυπον ἐπιστημονικὴν μέθοδον.

Ἄλλως τε τὸ ὅλον ἔργον δὲν εἶνε γεγραμμένον μόνον μετ' ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ μετ' αἰσθήματος. Μετὰ τοῦ θεολόγου ἀνακύπτει ὁ θερμὸς ὑπέρμαχος τῶν ὀρθοδόξων ἐπόψεων καὶ ζιφοῦλκεῖ ὁ ἀφωσιωμένος υἱὸς καὶ στρατιώτης τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Σκοπὸς τοῦ συγγραφέως δὲν εἶνε μόνον τὸ νὰ ἐκθέσῃ συστηματικῶς τὰ ὀρθόδοξα σύμβολα καὶ τὰς ἐπ' αὐτῶν ἑδραζομένας ἀληθείας. Θέλει ἐν ταὐτῷ καὶ νὰ διαθερμάνῃ τὰς καρδίας τῶν ἀναγνωστῶν ὑπὲρ τῶν συμβόλων τούτων, ὥστε νὰ τὰ διακρατῶσιν ὡς λαβάρα καὶ ὡς σημαίας, ἕτοιμοι ὄχι μόνον νὰ συζητῶσιν, ἀλλὰ καὶ νὰ θυσιάζωνται ὑπὲρ αὐτῶν.

Εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο συνυπάρχει τὸ πνεῦμα τοῦ ἐπιστήμονος μὲ τὴν καρδίαν τοῦ πιστοῦ, μὲ τὴν ψυχὴν τοῦ Ἕλληνος τοῦ ὀρθοδόξου.

ΜΙΧ. Ι. ΓΑΛΑΝΟΣ

Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ
ΕΝ ΣΧΕΣΕΙ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΥΣΙΚΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ

«Τὰ πάντα δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται· καὶ αὐτός ἐστι πρὸ πάντων καὶ τὰ πάντα ἐν Αὐτῷ συνέστηκε».
(Κολασ. α', 16—17).

Πολὺ δυσχερέστερος φαίνεται, καθ' ἃ νεώτεροί τινες διετάθησαν, ὁ συμβιβασμὸς τῆς προσευχῆς πρὸς τοὺς φυσικοὺς νόμους, τοὺς διέποντας τὸ πᾶν. Εἷς φίλος μου, ὁ ὁποῖος δὲν ἠννόει νὰ παραδεχθῇ τίποτε ἄλλο παρὰ ἕνα Θεόν, καὶ ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν μανίαν νὰ ἀναγινώσκῃ πᾶν ὅ,τι πολέμιον κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐγράφη, ἰδοὺ πῶς μοι διετύπωνε μίαν ἡμέραν τὴν δυσκολίαν ταύτην:

Ὁ κόσμος ὅλος εἶνε μία τεραστία μηχανή, τὴν ὁποίαν νόμοι ἀκάμπτοι καὶ ἀδυσώπητοι διακυβερνῶσι, διαδεχόμενοι ἀλλήλους ἐν ἀπαρασαλεύτῳ τάξει καὶ στερεοτύπῳ προγράμματι. Κατὰ τοὺς νόμους αὐτούς, τοὺς ὁλοσχερῶς ἀναλλοιώτους, πᾶν φυσικὸν φαινόμενον εἶνε ἀποτέλεσμα ὡρισμένων φυσικῶν αἰτίων, τὰ ὁποῖα οὐδεμία δύναμις δύναται νὰ μετατρέψῃ, μηδ' αὐτοῦ τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ ἐξαιρουμένου, ὅστις ἴσα-ἴσα πρῶτος χρεωστεῖ νὰ σεβασθῇ τὴν τάξιν, τὴν ὁποίαν αὐτὸς οὗτος ἔθηκεν. Ὁ θάνατος εἶνε φυσικὴ συνέπεια φυσιολογικῶν συνθηκῶν, ὑφ' ἃς διατελεῖ σῶμα μαρανθὲν καὶ καταρρέον πλέον. Ἡ ἀνομβρία, ἡ πλημμύρα, ὁ σεισμὸς ὁμοίως ἔχουσι τὸν ἀδήριτον, καίτοι ἄγνωστον πολλάκις εἰς ἡμᾶς, λόγον των ἐν τῇ τοιαύτῃ ἢ τοιαύτῃ τῶν φυσικῶν πραγμάτων ροῇ. Μόνον εἰς παλαιοτέρας ἐποχάς, ὁπότε ἡ φύσις ἦτο διὰ τὸν ἄνθρωπον μυστήριον, ἠδύνατο νὰ φρονῇ οὕτος ὅτι αἱ ποικίλαι λειτουργίαι της ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὰς ἰδιοτρόπους θελήσεις Ὄντος, ἄγοντος καὶ φέροντος τὰ πάντα ποικιλοτρόπως ἢ σύμφωνα μὲ τὰς παρακλήσεις τῶν πελατῶν του. Ἀλλὰ σήμερον, ὁπότε αἱ Φυσικαὶ Ἐπιστῆμαι ἐνεβάθυναν εἰς τὰς ἐνεργείας τῶν νόμων μέχρι καὶ τῶν ἐλαχίστων, εἶνε παραλογισμὸς νὰ πιστεύῃ τις ἀκόμη ὅτι διὰ τῆς προσευχῆς εἶνε δυνατὸν νὰ γείνουν νεκραναστάσεις ἢ ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὸν αὐχμὸν καὶ τὸν σεισμὸν καὶ τὴν πλημμύραν καὶ τὰ παρόμοια ὁ ἄνθρωπος. Ἡ φύσις δὲν ἀλλάσσει τὸ δρομολόγιόν της, ὅσον καὶ ἂν ἡμεῖς φωνασκῶμεν. Ἡ προσευχὴ λοιπὸν εἶνε ματαιοπονία, ἐκτὸς ἐὰν προσευχώμεθα μὲ τὸν τρόπον, τὸν ὁποῖον ὁ Ρουσσὼ ὑπεδείκνυεν, ὅταν κάπου ἔγραφε: «Συνομιλῶ μὲ τὸν Θεόν, διαπερῶν ὅλας τὰς ψυχικάς μου δυνάμεις μὲ τὴν θείαν Του οὐσίαν. Συγκινοῦμαι ἐνώπιον τῶν εὐεργεσιῶν Του. Τὸν εὐλογῶ διὰ τὰ δῶρά του. Ἀλλὰ δὲν προσεύχομαι, ὅ ἐστι, δὲν ζητῶ τι παρ' Αὐτοῦ. Διότι τί νὰ Τοῦ ζητήσω; Νὰ μεταβάλῃ δι' ἐμὲ τὸν ροῦν τῶν πραγμάτων καὶ νὰ κάμῃ θαύματα πρὸς χάριν μου; Ἐγώ, ὅστις χρεωστῶ νὰ ἀγαπῶ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τὴν τάξιν, ἣν ὥρισεν ἡ σοφία Του καὶ διατηρεῖ ἡ πρόνοιά Του, νὰ θελήσω νὰ διαταραχθῇ πρὸς χάριν μου ἡ τάξις αὕτη; Ὄχι. Τοιαύτη αὐθάδης προσοχὴ θὰ ἤξιζεν, ἀντὶ νὰ εἰσακουσθῇ, νὰ τιμωρηθῇ μᾶλλον!»(1)

Ὁμολογοῦμεν ὅτι ἡ διατυπουμένη γνώμη ἔρχεται νὰ μᾶς ὑπενθυμίσῃ μίαν ἀλήθειαν (ἢ μέρος τι ἀληθείας) τὴν ὁποίαν οἱ πολλοὶ συνηθέστατα λησμονοῦμεν. Ἀληθῶς ἡ προσευχὴ δὲν πρέπει νὰ περιορίζεται ἀποκλειστικῶς εἰς δεήσεις, διότι ὑπάρχουν καὶ ἄλλα στοιχεῖα, παρεκτὸς τῆς δεήσεως, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὸ περιεχόμενόν της. Ὁ χριστιανὸς δὲν πρέπει νὰ προσπελάζῃ πρὸς τὸν Θεόν, ἁπλῶς καὶ μόνον διὰ νὰ λάβῃ τι παρ' Αὐτοῦ, καίτοι ἡ συνείδησις τῆς ἀνεχείας καὶ ἐξαρτήσεως πρέπει νὰ τὸν παρακολουθῇ πάντοτε. Ἀλλὰ δύναται νὰ συνδιαλέγεται μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἄλλως; Ἢ τ. ἔ. εὐχαριστῶν Αὐτὸν διὰ τὰς εὐεργεσίας Του, τὰς ἀφθόνως ἐφ' ἡμῶν καθ' ἑκάστην παρεχομένας, ἢ δοξολογῶν Αὐτὸν καὶ μεγαλύνων τὸ ὑπερύμνητον καὶ ὑπερένδοξον Αὐτοῦ ὄνομα, ἢ ἐξομολογού-

1) J. Rousseau Profession de foi du vicaire savogard tom. II. 85.

μενος ἐνώπιον Αὐτοῦ τὰς ἁμαρτίας του καὶ ζητῶν τελωνικῶς τὴν ἄφεσιν αὐτῶν.

Ἀλλ' ἀνεξαρτήτως τῶν στοιχείων τούτων — τὰ ὁποῖα καὶ μόνα ἐὰν ὑφίσταντο, καὶ πάλιν θὰ ἤρκουν νὰ μᾶς ἐμπνεύσουν τὴν ἐκτίμησιν πρὸς τὴν προσευχὴν καὶ νὰ μᾶς καταστήσουν πρὸς τὸν Θεὸν ἐγγυτέρους — ἀνεξαρτήτως, λέγω, τῶν στοιχείων τούτων, περὶ τῶν ὁποίων θὰ γείνῃ λόγος εἰς τὸ ἑπόμενον κεφάλαιον, ἡ προσευχὴ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ μὴ περιστρέφεται καὶ περὶ τὰς ἡμετέρας ἀνάγκας καὶ νὰ μὴ προσλαμβάνῃ τὴν μορφὴν δεήσεως, ἀφοῦ δὲν ἔχομεν ἄλλοῦ που νὰ καταφύγωμεν παρὰ πρὸς τὸν Θεόν. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἡμεῖς δὲν βλέπομεν πῶς μία ἱκετήριος προσευχὴ ἠμπορεῖ νὰ ἔλθῃ εἰς σύγκρουσιν πρὸς τοὺς φυσικοὺς νόμους.

Διότι—ἵνα ἔλθωμεν κατ' εὐθεῖαν εἰς ἐξέτασιν τοῦ προτεινομένου προβλήματος—τί εἶνε αὐτοὶ οἱ φυσικοὶ νόμοι; Εἶνε ἀρά γε δυνάμεις αὐτοσυντηρούμεναι καὶ αὐτοκυβερνώμεναι, εἶνε πρῶτα αἴτια, πέραν τῶν ὁποίων δὲν ὑφίσταται ἄλλη ἀνωτέρα Αἰτία, διὰ νὰ τὰ διέπῃ καὶ τὰ κυβερνᾷ; ἢ τοὐναντίον εἶνε κανόνες ὅλως διόλου δευτερεύοντες καὶ ἐκφραστικοὶ τῆς θείας βουλῆς, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων θὰ βαδίσῃ ἐν ταῖς γενικαῖς αὐτῆς γραμμαῖς ἡ δημιουργία; Ἐὰν τὸ πρῶτον, αἴ, τότε ἂς ὁμολογήσωμεν εἰλικρινῶς ὅτι δὲν πιστεύομεν εἰς Θεὸν καὶ ὅτι μοχθοῦμεν νὰ παραστήσωμεν τὴν μηχανὴν τοῦ παντὸς ἀφ' ἑαυτῆς καὶ ἄνευ Μηχανικοῦ κινουμένην. Ἀλλ' ἐὰν οἱ νόμοι εἶνε αἴτια δευτερεύοντα, ἄνωθεν τῶν νόμων ὑφίσταται ὁ Νομοθέτης Θεός, Ἐργοδηγὸς διευθύνων τοὺς ἐπὶ μέρους ἐργάτας κατὰ σχέδιον ἐνιαῖον καὶ διέπων τὰς ἐνεργείας ἑκάστου πρὸς ἀνώτερον καὶ γενικώτερόν τι κατάντημα. Ὁ δὲ Θεὸς δὲν ἠμπορεῖ νὰ στέκεται θεατὴς ἀπαθὴς τῶν νόμων Του καὶ ν' ἀπαγορεύῃ εἰς ἑαυτὸν τὴν ἐν τῇ Πλάσει παρέμβασίν Του, ὅταν αὕτη καθίσταται ἀναγκαία, διότι ἐπὶ τέλους αὐτὸς δὲν εἶνε ὁ ἀργυρώνητος δοῦλος τῶν νόμων τῶν ἐπ' αὐτοῦ τεθέντων, καθ'ἃ ἀπεφήνατο ὁ Ἄγγλος θεολόγος Λίδδων.(1)

Τοὐναντίον· ὁ Θεὸς ἵσταται κυριάρχης τοῦ Σύμπαντος. Ὁ κόσμος εἶνε ἡ ἅμαξα· οἱ νόμοι τὰ ἡνία· ἀλλ' αὐτὰς εἶνε ὁ ἁμαξηλάτης. Καὶ καθὼς θὰ ἦτο παράλογον τὸ νὰ εἴπωμεν ὅτι τὰ ἡνία, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἡνιόχου, διευθύνουν τὴν ἅμαξαν, οὕτω παράλογον εἶνε καὶ τὸ νὰ διατεινώμεθα ὅτι οἱ φυσικοὶ νόμοι ἀπηδαλιούχητοι διέπουν τὸ πᾶν. Ἀλλ' ὁ Θεὸς «ἐργάζεται ἕως ἄρτι».(2) Καὶ κανεὶς δὲν θὰ Τοῦ ἀφαιρέσῃ τὸ δικαίωμα νὰ καινοτομῇ ἐπὶ τῆς δημιουργίας Του, καὶ νὰ ἐφευρίσκῃ νέας μεθόδους καὶ νέους ἑκάστοτε συνδυασμούς. «Τὰ πάντα δι' Αὐτοῦ καὶ εἰς Αὐτὸν ἔκτισται. Καὶ Αὐτός ἐστι πρὸ πάντων, καὶ τὰ πάντα ἐν Αὐτῷ συνέστηκεν» εἶπεν ὁ οὐρανοβάμων Παῦλος. Ἐπίστησον, παρακαλῶ, ἐπὶ τοῦ «συνέστηκε» τὴν προσοχήν σου. Κατὰ τὸν ἀπόστολον ὁ Θεὸς δὲν εἶνε μόνον τὸ Α καὶ τὸ Ω τῆς Δημιουργίας, δὲν εἶνε μόνον ἡ πηγὴ καὶ τὸ κατάντημα πάσης ὑπάρξεως, δὲν εἶνε μόνον ὁ προαιώνιος καὶ ἀδημιούργητος Δημιουργός· ἀλλ' εἶνε συγχρόνως καὶ ὁ Συνοχεὺς τοῦ σύμπαντος, εἶνε ἡ συνεκτικὴ τῶν ἁπάντων δύναμις, εἶνε ἡ μυστικὴ καὶ ἄρρητος τῶν ἐπὶ μέρους πλασμάτων ἕλξις, ἧς ἄνευ ἡ δημιουργία θὰ διελύετο εἰς τὰς ἐξ ὧν προῆλθεν ἀτόμους, καθ' ὃν τρόπον θὰ διεσκορπίζοντο οἱ κόκκοι τοῦ κομβολογίου μου, εὐθὺς ὡς θὰ τοὺς ἄφηνεν ὁ συνέχων αὐτοὺς μίτος.

Ἔπειτα δὲν εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὁ μηχανισμὸς τῆς φύσεως εἶνε ἐντελῶς ἄκαμπτος, καὶ ὅτι οἱ νόμοι εἶνε ἀλύγιστοι ἀδυσωπήτως. Ἀπ' ἐναντίας ἡμεῖς παρατηροῦμεν καθ' ἑκάστην, ὅτι διὰ ποικίλων συνδυασμῶν, τοὺς ὁποίους εἰσάγει ὁ ἀνθρώπινος νοῦς εἰς τὸ βασίλειον τῆς φύσεως, οἱ νόμοι οὗτοι κάμπτονται τοιουτοτρόπως, ὥστε ν' ἀποδίδουν ἀντίθετα ἀποτελέσματα παρὰ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα θὰ ἀπέδιδον ἀφειμένοι μόνοι. Οὕτω, λ. χ. διὰ τῆς καταλλήλου ἐνεργείας τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας καὶ θελήσεως, ἐδῶ μὲν γαῖαι γεγυμνωμέναι καὶ ἄνυδροι ἐκαλύφθησαν διὰ δασῶν καὶ μετεποιήθησαν ἐπὶ τὰ βελτίω· ἐκεῖ δὲ λιμνάζοντα ἕλη, τὴν δυσωδίαν καὶ τὸ μόλυσμα ἀναδίδοντα, ἀπεξηράνθησαν καὶ ἀπέβησαν ὠφέλιμα πολλαχῶς· παρέκει στέππαι μετεβλήθησαν εἰς ἀγροὺς γονιμωτάτους· εἰς τέταρτον μέρος ἐπενταπλασιάσθησαν αἱ συγκομιδαὶ δυνάμει ἐπιστημονικῶν μεθόδων, ὑποβοηθησασῶν τὴν γεννετήσιον ἱκανότητα τοῦ ἐδάφους· εἰς πέμπτον μέρος, ὅπου ἡ θάλασσα κατεξέσχιζε τὴν ἀκτὴν ἀποτροπαίως, ἡ ἀνθρωπίνη Μηχανικὴ ἐφεῦρε τρόπον, δι' οὗ οὐ μόνον ἐχαλίνωσε τὰς θαλασσίους ἐφόδους, ἀλλὰ καὶ ἠμέρωσε καὶ ἠυτρέπισε τὴν παραλίαν μεταποιήσασα αὐτὴν εἰς κοσμοβριθῆ προκυμαίαν. Ἄλλοτε πάλιν ἡ ἀνθρωπίνη διάνοια εὐφυῶς ἐργαζομένη συνελάμβανε πειθήνιον τὸν κεραυνὸν διὰ τοῦ ἀλεξικεραύνου, ἐχρησιμοποίει πρὸς ἴδιον ὄφελος τὸ ἄλλως θανατηφόρον ἠλεκτρικὸν ρευστόν, ἢ ἐξουδετέρονε τὰ ἐπιβλαβῆ ἀποτελέσματα τοῦ πυρετοῦ διὰ τῆς κινίνης.

Ἰδοὺ πῶς γνωρίζει νὰ κάμπτῃ τοὺς φυσικοὺς νόμους ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, συζευγνύων ἢ ὑποζευγνύων αὐτοὺς κατὰ τὸ συμφέρον. Καὶ ἐὰν τοῦτο πράττῃ ὁ ἄνθρωπος, ὁ μικρὸς καὶ πεπερασμένος, εἶνε δυνατόν ποτε νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἀδυνατεῖ νὰ τὸ πράξῃ ὁ Ἄπειρος Νοῦς, ὁ πολυποίκιλος κατὰ τὴν σοφίαν καὶ ἐφευρετικώτατος κατὰ τὴν μέθοδον, ἂν ὄχι βεβαίως ἀνακόπτων ἢ καταστρέφων τὰς ἐνεργείας τῶν ἅπαξ ὑπ' Αὐτοῦ ταχθέντων, (κείτοι καὶ τοῦτο ἠδύνατο νὰ πράξῃ, καθὸ κύριος τῶν νόμων) ἀλλὰ συνδυάζων αὐτοὺς καταλλήλως καὶ παράγων ἀγαθὰ ἀποτελέσματα ἐπ' ἀγαθῷ τῶν ἐπικαλουμένων τὸ ἅγιον Ὄνομα Αὐτοῦ; Ἡμεῖς τοὐλάχιστον εἴμεθα τόσον πολὺ πεπεισμένοι περὶ τῆς λογικότητος τῶν ἐν τῇ φύσει ἐπεμβάσεων τοῦ Κυριάρχου Θεοῦ, ὥστε μόνη ἡ ἐναντία ἰδέα θὰ μᾶς ἐφαίνετο παράλογος.

Ἀλλὰ τί τὰ πολλά; Καθ' ὃν χρόνον οἱ ἐπὶ τῶν δακτύλων τῆς μιᾶς χειρὸς ἀριθμούμενοι καινολόγοι, κατάκλειστοι εἰς τὰ ἀνήλιά των δώματα καὶ περιεστοιχισμένοι ἀπὸ τὰς σκωληκοβρώτους καὶ κεκονιαμένας των διφθέρας, μοχθοῦσι χάλκευοντες τὰ περίκομψα καὶ ἀνεμώλια κατὰ τῆς προσευχῆς ἐπιχειρήματά των, τὰ ἑκατομμύρια καὶ δισεκατομμύρια τῆς ζώσης καὶ σπαργώσης ἀνθρωπότητος ἑξακολουθοῦν νὰ προσεύχωνται πρὸς τὸν Πλάστην, ἀποδεικνύοντα διὰ τῆς τοιαύτης στάσεώς των ὅτι ὁ ἄνθρωπος, (τὸν ὁποῖον *ὃν προσευχόμενον* θεολόγος τις ἐκ τῶν νεωτέρων ὥρισε) φέρει εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς του ἀναγεγραμμένην ἀδιάφθορον τὴν ἀπόδειξιν τῆς δραστικότητος καὶ ἀποτελεσματικότητος τῆς προσευχῆς. Προσεύχεται ὁ ναυαγὸς πρὸς τὸν Κύριον τῶν θαλασσῶν καὶ τῶν καταιγίδων, ἵνα κατευνάσῃ τὴν τρικυμίαν. Προσεύχεται ἡ ἀλλοφρονοῦσα μήτηρ λυσίκομος παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τῆς λιποψυχούσης κόρης της. Προσεύχεται ὁ κεκυρτωμένος γέρων, ἀποδεχόμενος παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν ἐπάνοδον τοῦ ἀπολωλότος υἱοῦ. Προσεύχεται ὁ λαός, πανστρατιᾷ λιτανεύων, ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς εὐσπλαγχνισθῇ καὶ καταπέμψῃ ὄμβρον ἐπὶ τοὺς ἀγρούς των. Προσεύχεται ὁ ἁμαρτωλός, ἵνα τὸν ἐλεήσῃ ὁ ἅγιος Θεὸς καὶ τὸν μεταποιήσῃ ἀπὸ σκεύους ἀτιμίας εἰς σκεῦος ἐκλογῆς. Ὁλόκληρος ὁ κόσμος, ὅ τε φυσικὸς καὶ ἠθικός, εἶνε θέατρον θαυματουργιῶν, τὰς ὁποίας ἡ Παναλκὴς τοῦ Θεοῦ δεξιὰ κατεργάζεται. Καὶ ἡ ἀνθρωπότης οὐδέποτε, ἀπολύτως οὐδέποτε θὰ πεισθῇ ὅτι παραλογίζεται ἐπιζητοῦσα ἐν τῇ φύσει τοῦ Θεοῦ τὰς παρεμβάσεις.

Δύο ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου του εἷς ἔξοχος ἰατρὸς καὶ βαθὺς ἐπιστήμων, ὁ Σὶρ Ἀνδρέας Κλάρκ, ὅστις ἐγίνωσκε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὅσον οὐδεὶς ὑπό τε τὴν χοϊκὴν καὶ πνευματικὴν αὐτῆς ὄψιν, ἄφηνε τὴν ἑξῆς περίλαμπρον περὶ προσευχῆς μαρτυρίαν: «Δὲν ἀξίζει, λέγουν, ἡ προσευχή!! Ἡ προσευχὴ εἶνε καὶ τῆς ἰατρικῆς ἰσχυροτέρα. Ἡ προσευχὴ εἶνε παντοδύναμος. Ἡ προσευχὴ εἶνε ὁ ἀκρογωνιαῖος λίθος τῆς ἀγάπης. Ὦ, προσεύχεσθε, παρακαλῶ, προσεύχεσθε ὑπὲρ ἐμοῦ διὰ παντός».(1)

ΚΩΝΣΤ. Ν. ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

Ο ΜΑΚΡΟΘΥΜΟΣ

Ὁ κόσμος σώζεται καὶ θὰ σώζεται μέχρι τῆς τελείας πληρώσεως τοῦ προορισμοῦ του, διότι ὁ παντοδύναμος Θεὸς ἀναβάλλει τὴν διὰ τὴν ἐν αὐτῷ συμβαίνουσαν κακίαν τιμωρίαν αὐτοῦ. Καὶ ἀναβάλλει, ἐπειδὴ εἶνε μακρόθυμος.

Ἡ μακροθυμία εἶνε προϊὸν ἄμεσον τῆς ἀγάπης. Ὁ ἀγαπῶν φυσικὰ λυπεῖται διὰ τὰ ἠθικὰ ἔκτροπα τοῦ ἀγαπωμένου περισσότερον ἢ ὅσον λυπεῖται μήτηρ διὰ τὴν σωματικὴν ἀσθένειαν τοῦ τέκνου της. Ὁ Θεὸς εἶναι «ὁ ἀγαπῶν», καὶ διὰ τοῦτο διὰ τὴν προσβάλλουσαν τὴν δικαιοσύνην του ἁμαρτίαν τῶν ἀνθρώπων δὲν ἐπήνεγκε τὴν καταστροφὴν ἄμεσον, ἀλλὰ ἐμελέτησε καὶ ὑπεσχέθη τὴν σωτηρίαν εἰς ἕνα καιρὸν ἀληθινῆς ἐπιστροφῆς.

Ἡ διὰ τοῦ Ἰησοῦ σωτηρία εἶναι ἡ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ. Ἡ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ δὲν ἀναιρεῖ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὐναντίον ὑπηρετεῖ ταύτην ἀποτελεσματικῶς. Διότι ἡ δικαιοσύνη εἰς τὴν οὐσιώδη αὐτῆς ἔννοιαν σκοπὸν ἔχει νὰ ἐπανορθώσῃ καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ, καὶ δὲν ἔχει ἔργον νὰ ἐξοντώνῃ. Διὰ τοῦτο ἡ μακροθυμία ἀναβάλλει, ἵνα ἡ δικαιοσύνη ἀσφαλέστερον δικάσῃ καὶ ἀπὸ τοῦ ἠθικοῦ σώματος ἀποκόψῃ τοὺς ἀδιορθώτους καὶ μὴ ἐπιστρέφοντας, σώσῃ δὲ τοὺς συναισθανομένους καὶ τὸ ἔλεος ζητοῦντας.

Τὸ κακὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον εἶναι «συμβαίνουσα ἐκ τῆς ἀμελείας αὐτοῦ νόσος». Ὁ Δίκαιος Θεὸς περιέμενε κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἁμαρτίας καὶ πάντοτε περιμένει νὰ θελήσῃ ὁ νοσῶν νὰ λάβῃ τὰ φάρμακά του καὶ νὰ θεραπευθῇ. Περιμένει μετὰ στοργῆς, μετὰ ἐπιεικείας, μετὰ συμπαθείας· *εἶναι μακρόθυμος.*

Καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἀγαπῶν κατὰ τὸ μέτρον τῶν δυνάμεών του, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην, «ἣν ὁ Θεὸς ἀγαπᾷ», εἶναι καὶ οὗτος κατ' ἀνάγκην μακρόθυμος πρὸς τοὺς πταίοντας εἰς αὐτόν. Ὁ ἀγαπῶν ἄνθρωπος εἶναι ὁ τὰ πάντα ποιῶν καὶ πράττων ἐπ' ἀγαθῷ τῶν ἄλλων καὶ οὐχὶ σπανίως ἐπὶ βλάβῃ ἰδίᾳ. Διὰ τοῦτο συναισθάνεται πρὸς πάντας φίλτρον καὶ στοργὴν καὶ σφόδρα ἐπιθυμεῖ τοὺς πάντας νὰ βλέπῃ προκόπτοντας ἐν τῷ ἀγαθῷ καὶ ἐν τούτῳ χαίροντας καὶ εὐημεροῦντας, τοὐναντίον δὲ λυπεῖται ὁσάκις βλέπῃ θλῖψιν καὶ ὀδύνην ἐκ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀνηθικότητος συμβαίνουσαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Ὁ οὕτως ἀγαπῶν τὰ αὐτὰ αἰσθάνεται, καὶ ὅταν ἡ κακία καὶ ἀνηθικότης τῶν ἄλλων προσβάλλῃ καὶ τὸ ἴδιον αὐτοῦ πρόσωπον. Θεωρεῖ τοὺς ὁπωσδήποτε βλάπτοντας καὶ ἐπιβουλεύοντας αὐτῷ, νοσοῦντας ἠθικῶς. Διὰ τοῦτο συμπαθῶν λυπεῖται καὶ θλίβεται δι' αὐτούς. Οὐδέποτε δὲ τὸ κακὸν αὐτῶν ἐπιθυμεῖ, οὔτε προβαίνει εἰς τὴν διὰ τῆς τιμωρίας αὐτῶν ἱκανοποίησίν του πάραυτα καὶ μετὰ παραφορᾶς, ἀλλὰ ἀναβάλλει, ἀλλὰ περιμένει, ἀλλὰ παρακαλεῖ καὶ διὰ τῆς ἀγάπης του τὴν συναίσθησιν νὰ ἐμπνεύσῃ προσπαθεῖ. *Εἶναι μακρόθυμος.*

Ὁ μακρόθυμος καὶ τὴν τιμωρίαν στέργων τοῦ πρὸς αὐτὸν ὁπωσδήποτε ἐγκληματοῦντος στέργει διὰ τὴν πρὸς τὸ δίκαιον ὕβριν καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ κακοῦ σωτηρίαν τοῦ πταίοντος· στέργει, διότι ἡ ἀγάπη του ἐπιβάλλει νὰ μὴ ἐπικρατήσωσιν οἱ κακοί, θρασεῖ; ἐξ ἀτιμωρησίας γινόμενοι· στέργει δέ, ἐνῷ ἅμα ἀγαπᾷ καὶ λυπεῖται καὶ πάντα τρόπον ἐξευρίσκει, ἵνα ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς τὸν κακὸν εὐεργετήσῃ, καὶ διὰ τοῦ μέσου τούτου εἰς συναίσθησιν τὸν ἐπαναφέρῃ.

Ὁ μακρόθυμος εἶναι εἷς τῶν σπουδαιοτάτων παραγόντων τῆς κοινωνικῆς ἐξημερώσεως καὶ τοῦ καθόλου ἐννοουμένου πολιτισμοῦ τῶν ἀνθρώπων.

Ο ΣΚΛΗΡΟΚΑΡΔΙΟΣ

Ὁ ἐγωϊσμὸς εἰς τὰς κτηνωδεστέρας διαθέσεις αὐτοῦ δημιουργεῖ τὸν σκληροτράχηλον ἢ ἀνελεήμονα. Οὗτος εἶναι εἷς καὶ ὁ αὐτὸς εἰς διάφορα εἴδη ἀναλόγως τοῦ ἀντικειμένου, τὸ ὁποῖον τῷ διεγείρει τὰ ἔνστικτά του καὶ τὸν προκαλεῖ νὰ δείξῃ τὴν σκληρότητά του.

Ἡ τιμὴ ἀδυνάτων πλασμάτων καὶ οἰκογενειῶν ἐπιβουλεύεται καὶ ὁ σκληροκάρδιος ἐντελῶς ἀδιαφορεῖ ἢ θὰ ἦτο πολὺ εὐχαριστημένος, ἐὰν ὁ ἴδιος ἀνεδείκνυετο ὁ καταστροφεύς. Βλέπει τοὺς περὶ αὐτὸν καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἑρμαια τῶν ἀλόγων παθῶν καὶ οἰκτρὰ θύματα τῆς ἁμαρτίας καὶ οὐδὲ συγκινεῖται κἂν· τῷ ἀρκεῖ ἡ ἐκ τούτων

(1) Liddon, Some elem. of religion. 187.
(2) Ἰω. ε', 18.

(1) A. Carr, Commentary on the Epistle of S. James. V, 16.

ὠφέλειά του καὶ ἐπαναπαύεται εἰς τὸ ὅτι νομίζει, ὅτι πάντων τούτων καλλίτερος καὶ τιμιώτερος φαίνεται, χάρις εἰς τὴν ὑποκρισίαν, ἣν ἐπιτηδεύει. Τέρπεται ὁ σκληροκάρδιος ἐν τῷ μέσῳ πτωμάτων ἠθικῶν διερχόμενος καὶ ἐπευφημούμενος. Μισεῖ δὲ τὸ φῶς τῆς ἀληθείας καὶ ἀρετῆς. Καὶ ἐάν ποτε φανῇ ὑπὲρ ἠθικῆς συγκινούμενος καὶ τὴν δικαιοσύνην νὰ ἐφαρμόσῃ ἐπιθυμῶν, εἰς τοῦτο προβαίνει, ἵνα ἐξαπατήσῃ τὸν κόσμον καὶ ἑαυτὸν μεγαλύνῃ. Ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ ὁ ὄγκος τῆς ἀνηθικότητός του καὶ σκληρότητός του εἰς ὑπερβολὴν μεγεθυνόμενος κατάδηλος τοῖς πᾶσι γίνεται καὶ κατακρημνίζεται ἐν τῷ ἁμαρτωλῷ ἀτόμῳ του τὸ οἰκοδόμημα τῆς ἀληθείας, δικαιοσύνης καὶ πάσης ἀρετῆς.

Ὁ σκληροκάρδιος εἶναι τι εἴδεχθὲς καὶ ἀποτρόπαιον εἰς τὰς ἐκδικήσεις του. Εἶναι ἀπίστευτος ἡ μῆνις καὶ χαιρεκακία του. Ὁλόκληρος κόσμος νὰ φονευθῇ ἐξ αἰτίας του, θὰ τῷ κάμῃ μεγίστην εὐχαρίστησιν· καὶ πολλάκις τόσον ἔξαλλος ἐκ χαρᾶς γίνεται, ὥστε νὰ σκοτισθῇ ὁ σατανικὸς νοῦς του καὶ νὰ τὸν ἐξωθήσῃ ἡ κακὴ καρδία του νὰ δοξολογήσῃ καὶ τὸν Θεὸν τῆς ἀγάπης, διότι τῷ ἔδωκε τὴν εὐχαρίστησιν ταύτην.

Ὁ σκληροκάρδιος, φθονῶν τὸ ἀγαθόν, τέρπεται ἢ ἐντελῶς ἀδιαφορεῖ, ἐὰν συμβαίνῃ τὸ κακόν. Διὰ τοῦτο, θέσεις ὑψηλὰς κατέχων καὶ ἀξιώματα περίλαμπρα περιβεβλημένος, δὲν αἰσθάνεται ἐνδιαφέρον ἢ ἐσωτερικὸν πόνον καθήκοντος, κοιμᾶται δὲ ἥσυχος μὴ ἀναποκρινόμενος εἰς τὴν ἀποστολήν του.

Ἐὰν δὲ πρόκειται ἐκ τῆς ἰδίας τιμῆς ἢ περιουσίας νὰ μεταδώσῃ καὶ εἰς ἄλλον, ἀνάγκην ἔχοντα, ἀκεῖ φαίνεται ὅλη ἡ θηριώδης καὶ φθονερὰ καρδία του. Βλέπει ἱκανὸν λόγῳ ἠθικῆς ἀξίας ἀνάγκην συνδρομῆς ἔχοντα, καὶ, ἐὰν δυνηθῇ, εὐχαρίστως προβαίνει εἰς τὸν καταποντισμόν του. Βλέπει πεινασμένους καὶ θωπεύει τὸ ποπτικόν του σύστημα ὑπερμέτρως πάντοτε πεπληρωμένον. Βλέπει γυμνοὺς καὶ τοποθετεῖ ἐπὶ τοῦ ἀθλίου σαρκίου του ἁρμονικώτερον τὰς πολυτίμους σισύρας του, ἢ ῥίπτει βλέμμα αὐταρεσκείας εἰς τὰ ἀνεμιζόμενα τρίχαπτα τῆς πολυτελοῦς ἐνδυμασίας του. Περιουσίαι ὀρφανῶν καὶ χηρῶν διαρπάζονται καὶ δημεύονται μεθόδῳ τοκολγυρικῇ, καὶ ὁ σκληροκάρδιος λυπεῖται ἐὰν ὁ ἴδιος δὲν εἶναι ὁ ἁρπάζων καὶ δημεύων. Ἐπὶ πᾶσιν εἶναι καὶ ὁ ἀκοινώνητος, ἵνα μὴ τυχὸν καμφθῇ καὶ ἐλεήσῃ.

Ἀλλοίμονον δὲ εἰς τοὺς δυσαρεστήσαντας αὐτὸν καὶ ὑπὸ τὴν πτέρναν του κειμένους! Ἀγριώτερος ἐν τῇ τοιαύτῃ περιπτώσει τίγρεως καὶ ὑαίνης καθίσταται. Συγγνώμην πρὸς τοὺς ἀληθῶς ἢ καθ' ὑπόθεσιν πταίσαντας αὐτῷ αἰσθάνεται τόσην «ὅσην καὶ ὁ λίθος».

Ὁ σκληροκάρδιος, ἐὰν μὴ ἐκ περιστάσεων θείας μαστιγώσεώς του ἡ συναίσθησις καὶ ἀληθὴς μετάνοια ἐν αὐτῷ ἀνατείλῃ, ἡ δὲ τοῦ Χριστοῦ χάρις ἀνοζωμώτῃ αὐτόν, κατὰ τὴν τελευταίαν του πνοὴν θὰ βυθισθῇ εἰς τὸν ὠκεανὸν τοῦ Ἅδου καὶ θὰ ἐξαφανισθῇ ἐκ τῆς μνήμης τῶν ἀνθρώπων ἐγκαταλείπων μόνον τὸν ἀποτροπιασμὸν καὶ τὴν βδελυγμίαν εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦ ὀνόματός του.

Τ.

Ο ΙΕΡΕΥΣ

ΕΙΚΩΝ ΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΥΠΟ ΙΕΡΕΩΣ(1)

Α.

«Μόλις ἐννοεῖ τις κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ ἀπιστίας, ὁποῖον θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι τὸ πρόσωπον τοῦ λειτουργοῦ τοῦ Θεοῦ ἐν μέσῳ ἡμῶν.

«Ὁ ἱερεὺς εἶναι ἄνθρωπος, ὃν οὐδὲν νὰ ἀντικαταστήσῃ δύναται· καὶ ἂν φαίνηται ἄξιος τῆς ἀποστολῆς του, ἂν εἶναι ἀληθῶς ἱερεύς, τὸ κράτος του εἶναι εὐρύ, ἀλλὰ παντοῖον σωτήριον.

«Ὁ λόγος του τότε γίνεται καὶ πρέπει νὰ γίνηται ἀποδεκτὸς ὡς ὁ λόγος αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος, ἐν τῷ ἐξομολογητηρίῳ, πανταχοῦ· διότι πανταχοῦ ὁμιλεῖ πρὸς ἡμᾶς ἐν ὀνόματι τῶν αἰωνίων μας συμφερόντων μετ' ἀφιλοκερδείας ἀπιστεύτου ἄλλως ἢ διὰ τῆς πίστεως.

«Οἱ πλεῖστοι τῶν σημερινῶν ἀνθρώπων τὴν ἀξίαν των θέτουσιν ὑπεράνω ἐκείνων, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων ζῶσι.

«Καὶ ἐν τούτοις αὐτὸς εἶναι ὁ πατὴρ ὅλων· εἶνε προσιτὸς κατὰ πᾶσαν ὥραν τῆς ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ ἀποδίδει ἐν πατρικαῖς περιποιήσεσι, τρυφερότητι καὶ ἀγαθότητι τὸ ἑκατονταπλάσιον ἐκείνου, ὅπερ παραχωροῦσιν εἰς αὐτὸν ἐκ συγκαταβάσεως καὶ σεβασμοῦ.

«Ἡ ἀδικία πρὸς τούτοις καὶ ἡ προσβολή, αἵτινες τόσον συχνὰ καὶ τόσον σκληρῶς ἐπιτίθενται κατ' αὐτοῦ, δὲν πληρώνονται ἢ διὰ μεγαλειτέρας μερίμνης καὶ νέων εὐεργεσιῶν.

Β.

«Βλέπετε τὸν ἀξιοσέβαστον τοῦτον γέροντα καθήμενον παρὰ τὴν ταπεινὴν τῆς πενίας ἑστίαν; συνδιαλέγεται οἰκείως, εὐχαρίττως· τοῦτο φαίνεται—μετὰ πτωχῆς οἰκογενείας τῆς ἄνευ ἄλλης ἀγωγῆς ἢ ἐκείνης, ἥτις ἐδόθη αὐτῇ ὑπ' αὐτοῦ τούτου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

«Ἡ τρέμουσα χεὶρ του τίθεται ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, θωπεύουσα αὐτήν, τοῦ μικροῦ παιδίου, ὅπερ τὸν ἀκούει· τὸ κτυπᾷ ἠρέμα ἐπὶ τῆς παρειᾶς συνιστῶν εἰς αὐτὸ νὰ εἶναι φρόνιμον.

«Καὶ τὸ παιδίον γνωρίζει τί σημαίνει αὐτὴ ἡ ἔκφρασις· θὰ τὴν ἐνθυμῆται πολὺν καιρόν, καὶ θὰ εἶναι φρόνιμον, δηλ. φιλόθρησκον, φιλόπονον, τίμιον, θὰ αἰσθάνηται εὐγνωμοσύνην καὶ θὰ εἶναι καλόν.

Γ.

«Ἀλλ' ὁ αὐτὸς ἱερεύς, ὁ τόσον καλὸς καὶ τόσον οἰκεῖος πρὸς ὑμᾶς ἐν τῇ γωνίᾳ τῆς ἑστίας, θὰ ἀναλάβῃ ἐν τῷ ἱερῷ ὅλον τὸ ὕψος του καὶ ὅλην του τὴν βκρύτητα.

«Πρέπει νὰ τὸν βλέπητε τότε εἰς μεγάλην ἀφ' ὑμῶν ἀπόστασιν καὶ ποτὲ ἡ συγκατάβασις, ἣν σας δεικνύῃ, νὰ μὴ ἐκθέτῃ τὸ σέβας, ὅπερ τῷ ὀφείλετε.

«Σήμερον σέβονται ἀκόμη τὸν ἱερέα, ἀλλὰ δέν τον ἀγκαπῶσι· τὸν ἀποφεύγουσι. Δὲν εἶναι μάλιστα μακρὰν τοῦ νὰ τον θεωρῶσιν ὡς ἐχθρόν· τοῦτο εἶναι μέγα κακόν.

«Δὲν εἶναι σπάνιον πρᾶγμα μάλιστα νὰ συναντήσῃ τις ἀνθρώπους, οἵτινες ἐργάζονται, διὰ νὰ καταστήσωσι τὴν ζωὴν τοῦ ποιμένος δυσαρεστον καὶ τὸ ἔργον του δύσκολον.

«Καὶ ὅμως ὁ ἄριστος τῶν ὁδηγῶν καὶ συμβούλων, ὁ ἀσφαλέστατος καὶ ἀφιλοκερδέστατος πάντων, εἶναι καὶ πάλιν ὁ ἱερεύς, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἢ μᾶλλον διότι εἶναι ἐπίσης τὸ δικαιότερον πνεῦμα καὶ ἡ μᾶλλον ἀγαπῶσα καρδία.

Δ.

«Ὁ ἱερεὺς κάμνει τὸ καλὸν διὰ τὸ καλόν· δρᾷ χωρὶς κάμμίαν ἐλπίδα ἀμοιβῆς ἀνθρωπίνης ἢ μισθοῦ ὑλικοῦ.

«Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν πράξεών του διατελεῖ ἄγνωστον. Πόσα ὠφέλιμα διαβήματα, τὰ ὁποῖα οὐδεὶς θὰ γνωρίσῃ! Πόσαι ἐλεημοσύναι πνευματικαὶ καὶ ὑλικαὶ γινόμεναι ἐν κρυπτῷ! Πόσαι θυσίαι, ἃς μόνος ὁ Θεὸς γνωρίζει!

«Καὶ πολὺ μακρὰν τοῦ νὰ λάβῃ τὴν ἀμοιβήν του ἐν ἐγκωμίοις ἢ δι' εὐγνωμοσύνης ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων, δὲν τον βλέπει τις νὰ ἐργάζηται καὶ νὰ παλαίῃ κατὰ τοῦ χειμάρρου τῆς κοινῆς γνώμης, νὰ ἀψηφῇ, νὰ ἀντιμετωπίζῃ, διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ καθῆκόν του, τὴν ἀντίστασιν τὴν πλέον ἄδικον καὶ τὴν πλέον ἐπίμονον;

«Πόσοι ἄνθρωποι δὲν ἐσώθησαν διὰ τοῦ ἱερέως, διὰ νὰ εἴπω εὖτω, χωρὶς νὰ το θέλωσι! Πόσαι οἰκογένειαι προστατευθεῖσαι δὲν ἀποκατεστάθησαν διὰ τῆς χάριτός του τῆς ὑπερανθρώπου! Ἡ ἐπίδρασις καὶ τὸ ὕψος τοῦ ἱερέως θὰ εἶναι πάντοτε τὸ θερμόμετρον καὶ τὸ μέτρον τῆς ἠθικῆς τῶν λαῶν εὐημερίας καὶ τῆς μονιμότητος τῶν Κρατῶν.

Ε.

«Ὁ ἱερεὺς γνωρίζει καλῶς ὅτι, ἂν κάμνῃ τὸ καθῆκόν του, θὰ καταδιωχθῇ· ὁ Σωτὴρ εἶπε πρὸς αὐτὸν τοῦτον τὸν λόγον, καὶ οὗτος ὁ λόγος εἶναι ἡ δύναμις του.

«Ἔχει τὴν συναίσθησιν τῆς ὠφελιμότητός του ἐν τῷ κόσμῳ· γνωρίζει τὸ καλόν, ὅπερ ἡ παρουσία του ἐργάζεται, καὶ ἰδ.ὺ διὰ τί ἐπιμένει νὰ μένῃ ἐκεῖ· καὶ ἐν τούτοις μένει καὶ ὑποφέρει.

«Ὁ σκοπός του εἶναι νὰ ἐπαναφέρῃ πρὸς τὸν πατέρα των τέκνα ἀποπλανηθέντα, ἀμέριμνα, ἐνίοτε διεστραμμένα· θὰ ὁμιλῇ πρὸς αὐτὰ περὶ Θεοῦ, ὃν λησμονοῦσι καὶ βλασφημοῦσι, καὶ ἐλπίζει τοὐλάχιστον κατὰ τὰς τελευταίας των στιγμὰς ἐπιστροφήν, καθ' ὃν χρόνον ἡ βασκανία τῶν μαγειῶν διασκορπίζεται καὶ τοὺς ἀφίνει νὰ βλέπωσι τὴν πλάνην, εἰς ἣν ἔπεσον.

«Καὶ ὁ καλὸς οὗτος ἱερεὺς θὰ θεωρῆται εὐτυχής, διότι ὠφελεῖ ἕνα ἑτοιμοθάνατον, ὅστις δὲν θὰ τον ἀμείψῃ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἀφοῦ μετ' ὀλίγον θὰ τον ἀφήσῃ.

«Ἀλλὰ ἡμόνη ἡ εὐχαριστήσις ὅτι συνδιαλλάσσει μίαν ψυχὴν μὲ τὸν Θεὸν φαίνεται εἰς αὐτὸν εὐτυχία.

«Ἀφίνετέ τον λοιπὸν νὰ εὐχαριστῇ ἑαυτὸν σεῖς, οἵτινες φαίνεσθε ὅτι δὲν ἐννοεῖτε τὰς ἰδέας του· ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα σας, ὁ ἱερεὺς θὰ εἶναι ἴσως ὁ μόνος καὶ τελευταῖος φίλος σας, καὶ τοῦτον τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἀπωθεῖτε τώρα, θὰ ἱκετεύητε ἴσως τότε νὰ μή σας ἀφήσῃ πρὸ τῆς τελευταίας σας πνοῆς.

ΣΤ.

«Οἱ ἄνθρωποι τοῦ κόσμου, χωρὶς νὰ ἐξαιρέσωμεν τοὺς μᾶλλον διεστραμμένους, θέλουσι νὰ βλέπωσιν εἰς τὸν ἱερέα ὅ,τι πολὺ ὀλίγον φροντίζουσιν εἰς ἑαυτοὺς νὰ εὑρίσκωσι.

«Μάλιστα, ἄνθρωποι σκανδαλώδεις, οἱ ὁποῖοι ζῶσιν ἐν κραιπάλῃ, οἵτινες εἶναι πλήρεις κακιῶν, ἄνθρωποι ἐπιπόλαιοι, ἀνακόλουθοι, μὴ ἔχοντες σχέσιν πρὸς τὴν θρησκείαν καὶ πρὸς πᾶν ὅ,τι πρὸς αὐτὴν συνδέεται, θέλουσι νὰ ὑψώνηται ὁ ἱερεὺς εἰς τελειότητα ἀνταποκρινομένην πρὸς τὸ ὕψος τοῦ ἀξιώματός του. Καταδικάζοντες αὐτὸν εἰς τοὺς δηκτικωτάτους των σαρκασμούς, ἀπαιτοῦσι νὰ ὑψώνηται τόσον εἰς τὴν σφαῖραν τῆς ἀρετῆς ὅσον αὐτοὶ καταπίπτουσιν εἰς τὴν διαφθοράν.

«Ἐὰν ἀπομακρύνηται τῆς ἁγιότητος ταύτης, πρῶτοι αὐτοὶ θὰ τον ἀνακαλέσωσιν εἰς αὐτήν· ἂν δὲν λογαριάζωσιν αὐτοὶ τὰ ἑαυτῶν φρονήματα, αὐτὸν θὰ κάμωσι νὰ αἰσθανθῇ, μὲ εἰρωνείαν δριμεῖαν καὶ πολὺ ἐξευτελίζουσαν δι' ὅσου; ἀκτιμῶσι τὴν κακοβουλίαν, ὅτι δὲν εἶναι ὅ,τι ὀφείλει νὰ εἶναι, ὅτι ρυπαίνει τὸ ἔνδυμά του καὶ φέρεται ὡς λαϊκός, ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ το φέρῃ· καὶ ἴτως θὰ θέτωσιν ἐν ἀμφιβολίᾳ τὴν πίστιν του εἰς τὰς ἀληθείας τοῦ κηρύγματός του.

Ζ.

«Ὅσον ἀφορᾷ τὸν σεβάσμιον ἱερέα, λέγει ὁ πατὴρ Doubois, ἡ μᾶλλον ἐκδεδηλωμένη ἀσέβεια τὸν περιβάλλει μὲ τὸ σέβας της καὶ τὸν ἐγκωμιάζει.

«Μάλιστα, αὐτοὶ οἱ διεφθαρμένοι, οἵτινες φαίνονται ὅτι μόνον διὰ τὸν βόρβορον ἔχουσι κλίσιν, γνωρίζουσιν ἀκόμη νὰ ἐξάγωσιν ἐκ τῆς διεφθαρμένης των καρδίας τὸν ἔπαινον τοῦ σεβασμίου ἱερέως. Ἡ μᾶλλον δηλητηριώδης γλῶσσα ἐξαίρει τὰς ἀρετάς του. Ἡ γλυκύτης του, ἡ σεμνότης του, ἡ χαριτωμένη ἁπλότης του, ἡ ἀφιλοκέρδειά του, ἡ ζωή του τῆς μοναξίας καὶ τῆς σπουδῆς, τὸ σύνολον τοῦτο τῶν ἀρετῶν, αἱ ὁποῖαι τὸν συνοδεύουσι πάντοτε, τῷ παρέχει τὴν γενικὴν ἐκτίμησιν, καὶ μας φέρει εἰς θέσιν νὰ λέγωμεν πρὸς τοὺς κακοὺς ὡς καὶ πρὸς τοὺς καλούς: Ἰδοὺ ὁ ἀληθὴς ἱερεύς! ἰδοὺ ὁ σεβάσμιος ἱερεύς! ἰδοὺ ὁ ἱερεύς, ὅστις ἐννοεῖ τὸ ὕψος καὶ τὴν τελειότητα τοῦ θείου του ἔργου!»

Ἐν Ἀθήναις.

ΣΤΑΥΡΟΣ Ι. ΤΗΛΙΑΚΟΣ

(1) Religion et progrès par l' Ermite de Sombroval.

ΤΑ ΑΡΘΡΑ ΤΟΥ ΑΚΑΚΙΟΥ

Πρὸς πιστοποίησιν ὀρθοδόξου φρονήματός του ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἀκάκιος ἐπεκαλέσθη μερικὰ ἄρθρα του δημοσιευθέντα πρὸ ἱκανῶν ἐτῶν εἴς τινα περιοδικά.

Ἀλλὰ μία πλάνη ἔχει τὴν ἀρχήν της. Τί λοιπὸν σημαίνει ἐὰν ἄλλοτε, δέκα ἢ καὶ πέντε ἔτη πρὸ τῆς μεταφράσεως τοῦ Πϋνγερ, ὁ Ἀκάκιος παρουσίαζε φρόνημα ὀρθόδοξον; Τὸ ζήτημα εἶνε ὅτι τὸ γερμανικὸν περιβάλλον,

εἰς τὸ ὁποῖον ὕστερον ἐτέθη, μὲ θεολογίαν, εἰς τὴν ὁποίαν πλειονοψηφοῦν οἱ ἀρνηταὶ τῆς θεότητος τοῦ Ἰησοῦ, ἀποβαίνει ἐπικίνδυνον διὰ τοὺς ἀπροσέκτους. Δυστυχῶς δὲ εἰς τὰς τάξεις τούτων συγκατελέχθη καὶ ὁ ἡμέτερος ἀρχιμανδρίτης.

Ὁ γνωστὸς Νεστόριος ἐξελέγη Πατριάρχης Κων)πόλεως τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 428 μὲ ὀρθοδοξότατον τότε φρόνημα, ἐν τῷ φανερῷ τοὐλάχιστον. Κατὰ τὴν ἐνθρονιστικὴν μάλιστα προσλαλιάν του, ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Θεοδόσιον, εἶπε τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο «δός μοι, βασιλεῦ, τὴν γῆν καθαρὰν ἀπὸ πλάνης αἱρετικῆς· ἐγὼ δέ σοι δώσω τὸν οὐρανὸν ὡς ἀντίδωρον. Καθαίρεσον μετ' ἐμοῦ τοὺς αἱρετικούς· ἐγὼ τότε καθαιρῶ τοὺς ἐχθροὺς τῆς βασιλείας σου». Καὶ ὅμως μόνον μετὰ ἓν ἔτος ἀνύψωσεν αὐτὸς σημαίαν ἰδικῆς του αἱρέσεως. Δὲν θὰ ἦτο λοιπὸν λίαν ἀφελὲς νὰ παρουσιαζέ τις ὑπὲρ αὐτοῦ ὡς τίτλους μονίμου ὀρθοδόξου φρονήματος τὸν πρὸ ἔτους ἐνθουσιασμόν του ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας;

Ἐκεῖνον τὸν παρέσυρεν ἡ γόνιμος εἰς αἱρέσεις ἐποχή. Τὸν Ἀκάκιον ἐρρυμούλκησεν ἡ πλήρης ὀρθολογισμοῦ γερμανικὴ ἀτμόσφαιρα. Τὰ πρὶν ἄρα ἦσαν πρίν. Οὐδὲ δύνανται ταῦτα ν' ἀποτελέσουν συγχωροχάρτιον διὰ τὰ ἔπειτα. Τὸ ζήτημα τοῦ Πῦνγερ παρουσιάζεται μὲ ἐντελῶς αὐτοτελῆ στοιχεῖα καὶ ἐκ τῆς ἐπ' αὐτῶν κρίσεως ἔχει νὰ ἐξέλθῃ ἡ ἀθώωσις ἢ ἡ ἐνοχή.

Η ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΚΥΠΡΟΥ

Δὲν ἀρνούμεθα, ὅτι ἡ ἱστορία τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐξυφάνθη ὑπὸ τὸ σύστημα τοῦ αὐτοκεφάλου. Ἀλλ' ἡ ἱστορία ὡσαύτως μαρτυρεῖ, ὅτι ὄχι ὀλίγα κακὰ ἐπήγασαν εἰς τὴν καθόλου Ἐκκλησίαν ἐκ τῆς αὐθαίρετος χειρισμὸς τῆς ἀρχῆς ταύτης ἐξησκήθη ἐπὶ βλάβῃ τῆς ἁρμονικῆς ἑνότητος τῆς καθόλου Ἐκκλησίας.

Κατὰ τὰς ἡμέρας μας ἐν Κύπρῳ φαίνεται κρατοῦσα κατάστασις, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐν ὀνόματι τοῦ δυστυχοῦς αὐτοκεφάλου ζητοῦσι νὰ δημιουργήσωσι πλήρη κατάλυσιν θεμελιώδους μέρους τοῦ κανονικοῦ δικαίου. Μέλος τοῦ ἐκεῖ νομοθετικοῦ σώματος, ὁ κ. Κυριακίδης, πολιτικὸς συμπράκτωρ τοῦ πανιερωτάτου Μητροπολίτου Κιτίου καὶ θιασώτης τῆς προτιμήσεως αὐτοῦ εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν θρόνον, ὑπέβαλε νομοσχέδιον περὶ ἐκλογῆς ἀρχιεπισκόπου μοναδικὸν εἰς τὰ χρονικὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἱστορίας καὶ ὅζον ἀνυπολογίστου ἀντικανονικότητος καὶ ἀσεβείας. Τὸ νομοσχέδιον ὑπεβλήθη συνοδευθὲν ὑπὸ λόγου, διὰ τοῦ ὁποίου κατηγγέλθη ἡ διὰ τῆς παρατεινομένης χηρείας τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ θρόνου δημιουργηθεῖσα ἀντικανονικὴ κατάστασις, ἐτονίσθη δὲ ἡ ἀνάγκη τῆς ἀναδημιουργίας ἀκεραίου κανονικοῦ καθεστῶτος. Ἀλλ' ὁ πάτρων τοῦ νομοσχεδίου βουλευτὴς ἐξέλεξε παραδόξως πρὸς θεραπείαν τὴν ὁδὸν τῆς ὀρασυτέρας ἀντικανονικότατος. Ζητεῖ δηλ. ὅπως ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐκλεγῇ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν αὐτῶν ἐκλογικῶν διατάξεων, διὰ τῶν ὁποίων ἐκλέγονται οἱ χριστιανοὶ καὶ ὀθωμανοὶ βουλευταὶ τῆς νήσου, καὶ τὸν τοιοῦτον διακανονισμὸν τῆς ἐκλογῆς ὀρθοδόξου ἀρχιεπισκόπου ζητεῖ παρὰ βουλῆς, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ ψηφίσωσι Μωαμεθανοί, Ἀγγλικανοὶ καὶ Ὀρθόδοξοι.

Κατὰ τῆς τερατώδους λύσεως εὐλόγως διεμαρτυρήθη ἡ ἐν Κύπρῳ Ἱ. Σύνοδος, πολὺ δὲ φυσικὸν εἶνε ὅτι ἡ Α. Π. ὁ Οἰκουμ. Πατριάρχης Ἰωακεὶμ διὰ τηλεγραφήματος πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον Κύπρου καὶ τὸν Μητροπολίτην Κιτίου ἐξέφρασε τὴν ἀποδοκιμασίαν τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου κατὰ τοῦ μελετηθέντος σκανδάλου.

Ἡ Ἁγία Ἀνάπλασις ἐκφράζει τὴν βαθυτάτην λύπην της διὰ τὸ ἀνήκουστον τόλμημα. Ὁ Μητροπολίτης Κιτίου καὶ οἱ ὁμόφρονές του βουλευταὶ Κύπρου ἐπιδεικτικῶς πάντοτε διεκδικοῦσι τὸ μονοπώλιον τοῦ ἐθνικοῦ ἀντιπροσώπου, ἐξαρνούμενοι σχεδὸν εἰς τοὺς πολιτικούς των ἀνταγωνιστὰς πᾶσαν ἐθνικὴν χροιάν. Ἡ νοσηρὰ αὕτη φιλοτιμία θὰ ἦτο ὁπωσδήποτε συγγνωστή, ἐὰν δὲν τὴν συνώδευον ὀλισθήματα, τὰ ὁποῖα προκαλοῦσι τὴν μᾶλλον κατάχθονιον χαρὰν τῶν ἐχθρῶν τοῦ ἡμετέρου γένους. Ἐκλογὴ ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κανονιζομένη διὰ κοινῆς ἀποφάσεως μετὰ ἑτεροδόξων καὶ ἀλλοθρήσκων, καὶ διεξαγομένη δι' ἀνταγωνισμοῦ εἰς τὰς κάλπας μὲ ἀνάμιξιν διοικητῶν, μουδιρῶν καὶ λοιπῶν ὀργάνων τῆς πολιτικῆς διοικήσεως, ὄχι μόνον πᾶσαν ὀρθόδοξον παράδοσιν ἀτυστόλως καταπατεῖ, ἀλλὰ δὲν ἔχει τὴν ὁμοίαν της εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ὅλης χριστιανοσύνης. Ποίου εἴδους λοιπὸν ὀρθόδοξοι καὶ ποίας συνθέσεως Ἕλληνες δύνανται νὰ εἶνε οἱ ἐργάται τοιούτου ἀπονενοημένου καὶ ἀντεθνικοῦ πραξικοπήματος;

Τὸ ζήτημα εἶνε ἀπὸ τὰ σοβαρώτατα καὶ ἡ «Ἀνάπλασις» θὰ ἐπανέλθῃ εἰς αὐτό.

ΠΑΝΤΕΛ. ΚΡΙΕΖΗΣ

Μόλις τρεῖς μῆνας ἀρχιερατεύσας ὁ κατὰ Δεκέμβριον προχειρισθεὶς εἰς ἐπίσκοπον Χαλκίδος Παντελεήμων Κριεζῆς, ἀπέθανε προσβληθεὶς ὑπὸ δεινοτάτης νόσου τὴν παρ. Τετάρτην καὶ ἐκηδεύθη ἐν Ἀθήναις.

Ἡ «Ἀνάπλασις» συμμερίζεται τὴν λύπην τῶν οἰκείων του διὰ τὸ ἄωρον τέλος καὶ εὔχεται εἰς αὐτοὺς τὴν ἄνωθεν παραμυθίαν.

ΑΗΛΩΣΙΣ

Παρακαλοῦνται οἱ λαβόντες ἀγγελίας τοῦ "ΠΕΡΙ ΘΕΙΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ,, ἔργου τοῦ ἀρχιμανδρίτου Τιμοθέου Ἀναστασίου, νὰ ἐπιστρέψωσιν ἐγκαίρως αὐτάς, ἵνα ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν οἱ συνδρομηταὶ πρὸ τοῦ πέρατος τῆς ἐκτυπώσεως.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ὁ ὑπνωτισμὸς καὶ ὁ πνευματισμός.— Βιβλιοκρισία, ὑπὸ Μιχ. Γαλανοῦ.—Ἡ θρησκεία ἐν σχέσει πρὸς τοὺς φυσικοὺς νόμους, ὑπὸ Κωνστ. Καλλινίκου.—Ὁ μακρόθυμος. — Ὁ σκληροκάρδιος.—Ὁ ἱερεύς, ὑπὸ Στ. Τηλιακοῦ.—Τὰ ἄρθρα τοῦ Ἀκακίου.— Ἡ ἀρχιεπισκοπὴ Κύπρου.—Παντελεήμων Κριεζῆς.

Τυπογραφεῖον : ΑΡΙΣΤ. ΔΙΑΛΗΣΜΑ
Ὁδὸς Βορρέου ἀριθ. 6